פז: הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות

אמר רבא שתי תשובות כדבר. תימה לרשב"ם מאכתי איכא שלישית דמפני מה אמרה תורה דמודה מקצת הטענה ישבע משום דאיתמוטי קא מיתמיט ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי (לעיל דף יח.) והאי טעמא לא שייך הכא כלל:

דמיפרע לא דייק. ודוקא בפוגם הוא דאיכא למימר הואיל ופרע במקצת יכול להיות שפרע הכל אבל בלא פוגם לא אמרינן דלא דייק ולא שייך כאן מיגו הואיל וטעמא משום דלא דייק הוא דהוא סבור שידקדק ולא דקדק כמו שמלינו בהאשה שהלכה (יבמות דף קיד: ושם) מת בעלי במלחמה איכה נאמנת אף על גב דאיכא מיגו דאי בעיא אמרה מת על מטתו והיינו משום דאמרה בדמי דזימנין דמתו ליה בגירא או ברומחא וסברה דמת ומיהו קשה לר"י דברים פרק כל הנשבעין (שבועות מה: ושם) גבי שכיר בזמנו נשבע ונוטל אמרינן לא שנו אלא שעשאו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך ואמאי מהימן במיגו והא טעמא דשכיר נשבע ונוטל בשכרו בעדים משום דבעה"ב טרוד בפועליו וסבור שפרעו כדאמר התם דאפילו שבועה לא היה צריך השכיר אלא כדי להפיס דעתו של בעל הבית (ב): **ואלו נשבעין ונוטלין השכיר כו'.** תימה אמאי לא תני כל הני דמתניתין בשלמא לתנא דמתניתין דשבועות (דף מד:) איכא למימר דלא תני אלא הנהו דס"ד למימר דאין נוטלין אפילו בשבועה דלהכי קאמר האי לישנא נשבעין ונוטלין ולא קאמר אין נפרעין אלא בשבועה כמו במתני' אבל האי תנא דברייתא כיון דאשיב פוגם שטרו אמאי לא תני נמי כל הני דמתני' וי"ל דהאי תנא לא חשיב פוגם שטרו בא מכח השטר כי הני אחריני דמתני' כיון דהוא עצמו מודה שאינו חייב לו כל הכתוב בשטר אלא מודה שפרע מקצת ואילטריך שפיר לאשמועינן דנוטלין (ג):

אבל שלא בעדים אימא תהוי במשיב אבידה. ואף על גב דטעמא משום דמיפרע לא דייק ואי"כ אפילו שלא בעדים נמי אלא משום דסלקא דעתין שלא בעדים שהוא זכור מקצת הפריעה מ"כ ולאי דקדק קמ"ל: **אי דלמא פוגמת מודיא במקצת.** פירוש ואיכא למימר לאו דוקא ומדנפרעה מקצת נפרעה כולה אבל הא דלא מודיא דנפרעה כלל לא שייך האי טעמא אבל תימה לי מ"כ כל שעה אתיא לאיערומי לאפוקי:

האי שטרא חספא בעלמא הוא. ואין לאשה להוציא מן הבעל כתובה הואיל והוא מוחזק וכדאמרינן בחזקת הבתים (ב"מ דף לג: ושם) היכא דקיימי זוזי ליקום גבי ההוא דאל"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא מ"ל מיגך זבנתה והא שטרא מ"ל האי שטרא חספא בעלמא הוא גמיר לחיים ליה (ג) לרבא מ"ל אין שטרא חספא בעלמא דזיופי הוא כו'

אמר רבא מה לי לשקר מי בעי אמר שטרא מעליא הוא כו' ומסקינן היכא דקיימא ארעא תיקום והיכא דקיימי זוזי ליקום:

ועוד אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות. מקשין הא בפרק הזהב (ב"מ דף מז:) דילפינן דאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות היינו מהנהו קראי דאיירי בשבועה שע"י הודאת עצמו בלא אבל בשבועה שע"י עד אחד לא אשכחן ואין לומר דמסתמא שוים הא אשכחן בהם חילוק למילתא אחריתי בשבועת הדיינין (שבועות דף מ. ושם) דאמרינן אמר ר"נ אמר שמואל משום א"ש בן אימא מרים בין דלא נדר ובין נקי נדר כדי יורשיו אינו מוציא מן היורשין אלא בשבועה דאורייתא דכתיב לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ואמר מר כל מקום שהשנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין ונשבעת ונוטלת ועוד אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות אלא אמר רבא מדרבנן כדי להפיס דעתו של בעל אמר רב פפא אי

ר' שמעון אומר כל זמן שהיא תובעת כתובתה היורשין משביעין אותה ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה: **גמ'** סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא דקא טעין מאתים וקא מודה ליה במאה הויא ליה הודאה במקצת הטענה [א]וכל המודה במקצת הטענה ישבע אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא [ב]דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין והיא נשבעת ונוטלת ועוד [ג]אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות אלא אמר רבא [ד]מדרבנן דפרע דייק דמיפרע לא דייק ורמו רבנן שבועה עלה כי היכי דתידוק איבעיא להו פוגמת כתובתה בעדים מהו אם איתא דפרעה בעדים הוה פרע לה [ה]או דלמא איתרמויי איתרמי ליה ת"ש [ו]הכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין [ז]ואלו נשבעין ונוטלין [ח]השכיר [ט]והנגזל [י]והנחבל [יא]ושכנגדו חשוד על השבועה [יב]וחנוני על פנקסו [יג]והפוגם שטרו שלא בעדים בעדים אין בעדים לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בעדים דודאי צריכה שבועה אבל שלא בעדים אימא תיהוי כמשיב אבידה ותשקול בלא שבועה קמ"ל איבעיא להו הפוגמת כתובתה פחות פחות משוה פרוטה מהו מי אמרינן כיון דקא דייקא כולי האי קושטא קא אמרה [יב]או דלמא איערומי קא מערמא תיקו איבעיא להו פוחתת כתובתה מהו מי אמרינן היינו פוגמת או דלמא פוגמת מודיא במקצת הא לא קא מודיא במקצת ת"ש [יג]פוחתת תפרע שלא בשבועה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי ואינה אלא מנה נפרעת שלא בשבועה במאי גביא בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא [יד]אמר רבא בריה דרבה באומרת אמנה היתה לי ביני לבינו: **עד אחד מעידה שהיא פרועה:** סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא דכתיב [טו]לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת [טז]לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה [יז]ואמר מר כל מקום שהשנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין והיא נשבעת ונוטלת ועוד אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות אלא אמר רבא מדרבנן כדי להפיס דעתו של בעל אמר רב פפא

ר"ש אומר כו'. בגמ' [יח] מפרש אהייא קאי: **גמ' שבועה דאורייתא.** ונפקא מינה דלא מפקינן לה: **נשבעין ולא משלמין.** מי שתובעין אותו נשבע שנאמר [יט] ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע [כ]: כל שטרות שיעבוד קרקעות הן ואין נשבעין על הקרקעות כדאמרינן בשבועות (דף מב:) ובהזהב (ב"מ נז:): **אלא אמר רבא מדרבנן.** היא שבועה זו מ"ט דפרע דייק כו'. ולא"ת בלא פוגם נמי הא קיימא לן [כא] בשבועות דאי מ"ל אישתבע לי דלא פרעתיך משבעינן ליה והאי נמי הא קא טענין ליה פרעתיך ומה לורך בפגימה וכן בעד אחד מעידה שפרועה בלא עד נמי משבעינן לה הא פרכינן ליה בשבועות [כב] מה בין זה לפוגם שטרו ומשבעינן לה הכי התם כי פגים ומ"ל האי פרעתיך משבעינן ליה ואפי' לא טען לו זה השבע לי אבל כי לא פגים אפי' מ"ל פרעתיך אי לא מ"ל בהדיא אישתבע לי אמרינן ליה זיל שליש דהא נקיטו שטרא: **פוגמת כתובתה בעדים.** התקבלתי אמר' **אי איתא דפרעה בעדים מי אמרי' אי איתא דפרעה בעדים הוה פרע.** דהא דק וקא אייתי עדים לפרעון מנה קתני: **או דלמא.** לאו משום דדק הוא אלא אתרמויי איתרמי דהוו עדים התם בההוא זימנא: **ואלו נשבעין ונוטלין.** שתקנו חכמים לישבע וליטול וטעמייהו מפורש בשבועות בפ' כל הנשבעין [כג]: **שכיר.** אמר לו תן לי שכרי והוא אומר נתתי: **נגזל.** דאוהו שנכנס בביתו אמר לו תן לי כלי שנטלת והוא אומר לא נטלתי והעדים ראו שיצא והכלים תחת כנפי טליתו ולא ידעו מה: **הנחבל.** דאוהו שנכנס לתוך ביתו וידו שלם ואיכא חבול אמר לו חבלת בי והוא אומר לא חבלתי: **וחנוני על פנקסו.** שכותב בו הקפותיו כך לווי פלוני לתת לפועליו ונתתי להם והם אומרים לא נטלו שייכם נשבעין ונוטלין היינו: **דודאי צריכה שבועה.** על השאר דהא דקא מודיא בהאי מנה משום עדים הוא ולאו השבע אבידה היא: **היכי דמשיב אבידה.** שהרי יש לה שטר שלם עליו ואי בעית הויא אמרה לא קבלתי כלום: **פחות פחות משוה פרוטה.** כמנה שהיא מודה עליו שקיבלה עושה עמו חשבון כך נתת לי פיום פלוני וכך ביום פלוני ומגלגלתן בחשבון אפילו פחות משוה פרוטה: **מהו.** לריכה שבועה על השאר או לא: **פוחתת.** היתה כתובתה אלף זוז כתוב בשטר והוא אומר התקבלת כולה והיא אומרת לא התקבלתי כלום אבל מודה אני שלא התנית עמי לכתובתי אלא מנה: **מודיא במקצת.** שנתקבלה קצת: **במאי גביא.** אפילו ההוא מנה: **בהאי שטרא.** הא חספא בעלמא הוא שהיא אומרת מזייף הוא: **באומרת אמנה היתה ביני לבינו.** שטר נכתב ונחתם בהוגן וכפני העדים קבל עליו אלף זוז אבל הוא האמין בי שלא אתבענו אלא מנה: **אחד מחייבו שבועה.** על ממון שאילו היו שנים היה משלם עכשיו ישבע שהעד מכחש: אי

אמר רבא מה לי לשקר מי בעי אמר שטרא מעליא הוא כו' ומסקינן היכא דקיימא ארעא תיקום והיכא דקיימי זוזי ליקום:

ועוד אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות. מקשין הא בפרק הזהב (ב"מ דף מז:) דילפינן דאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות היינו מהנהו קראי דאיירי בשבועה שע"י הודאת עצמו בלא אבל בשבועה שע"י עד אחד לא אשכחן ואין לומר דמסתמא שוים הא אשכחן בהם חילוק למילתא אחריתי בשבועת הדיינין (שבועות דף מ. ושם) דאמרינן אמר ר"נ אמר שמואל משום א"ש בן אימא מרים בין דלא נדר ובין נקי נדר כדי יורשיו אינו מוציא מן היורשין אלא בשבועה דאורייתא דכתיב לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ואמר מר כל מקום שהשנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין והיא נשבעת ונוטלת ועוד אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות אלא אמר רבא מדרבנן כדי להפיס דעתו של בעל אמר רב פפא

נב א מי"ל מהל' טוען וטוען הל' ו ופי"ל מהל' שבועות הל' ה סמג עשין סה עח טוש"ע מ"מ סימן פז סעיף ה:

נג ב מי"ל מ"ה מהל' טוען הל' ו סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סימן לה סעיף ה:

נד ג מי"ל פי"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין פד טוש"ע מ"ה סי' לו סעיף יח וטוש"ע מ"מ סימן פד סעיף ו [וכרב אלפס שבועות פ"י דף קו.]:

נה ד מי"ל פט"ז מהל' מישות הל' טו סמג עשין מח טוש"ע מ"ה סי' סעיף ז וטוש"ע מ"מ שם:

נו ה מי"ל פ"ו מהלכות טוען וטוען הל' ב ופ"ב הלכה ד סמג עשין סה עח טוש"ע מ"מ סי' פט סעיף ו:

נז ו מי"ל פ"ו שם הל' ב סמג עשין ע טוש"ע שם וסעיף ב:

נח ז מי"ל פ"ד מהלכות גזילה הלכה ו סמג עשין עג טוש"ע מ"מ שם וסי' ל סעיף ו:

נט ח מי"ל פ"ה מהל' מוכר ומזיק הלכה ד סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' פט סעיף ו

ו וסי' ל סעיף טו:

ס ט מי"ל פ"ב מהל' טוען וטוען הל' ד סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' פט סעיף ו וסי' לב סעיף ו:

סא י מי"ל פט"ז מהלכות מלוה ולוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' פט סעיף ו וסי' לח סעיף ו:

סב כ מי"ל פט"ז מהל' מישות הל' יד סמג עשין מח טוש"ע מה"ע סי' לו סעיף ז וטוש"ע מ"מ סי' פד סעיף ו:

סג ל מ מי"ל שם הלכה ח סמג שם טוש"ע מה"ע שם סעיף יד וטור ש"ע מ"מ שם סעיף ד:

סד נ מי"ל פ"ה מהלכות עדות הל' ו ופ"ו מהל' טוען וטוען הלכה ו ופי"ל מהל' שבועות הל' ה סמג עשין סה ועח ולאוין ריג טוש"ע מ"מ סי' פז סעיף ו:

תוספות רי"ד

פי' ממון שנתחייב עלי' שבועה ולא הספיק לישבע ומת אינו מוריש לבניו כיון שנתחייב לישבע ובניו אינם יכולים לישבע אותו השבועה שנתחייב בה אבוהון. והכא קתני דיורשיו משביעין אותה ואת יורשיה דאלמא יורשי האלמנה גובין מיורשי הבעל ואע"פ שלא נשבעה והיא כבר נתחייבה שבועה כדין כל הבא ליפרע מנכסי יורשים ומשני לה לצדדין קתני דיורשין משביעין אותה קאי באלמנה ואת יורשי' לא קאי אלא אגרושה ומתה היא ואח"כ מת בעלה שלא נתחייבה שבועה מעולם עכשיו נשבעים יורשי' שבועת היורשים לא קאי אאלמנה וכן נמי אם יורשי הבעל טרענין על יורשי האשה שפרעונו אחכם הן נשבעים כדין ר"פ. ואין נפטרין בעבור התנאי שעשה להן הבעל. וכן נמי הלקוחות שבאים מכחה נשבעים שלא פקדתנו כדין היורשים של אשה. כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך וכו'. פי' כיון שהתנה לה בפירוש תנאו קיים לה וליורשיה ולבאים ברשותה וגם על יורשיו ועל ה"ב אם מכר נכסיו לאחרים גובים מהלקוחות בלא שבועה כפי תנאו (דעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל בפ' ט"ו מהל' אישות שאין נאמנות מועיל לגבי לקוחות ועי' במ"מ שכתב שיש חולקין ודעתם כדעת רבינו דלקוחות אינהו דאפסידו נפשייהו כשלקחו אחר החזב והנאמנות); הלכה מקבר בעלה לבית אבי'. פי' זו שפטרה בעלה מן השבועה ממנו ומיורשיו ולא נתעסקה בנכסי בעלה או נעשית אפוטרופא על הנכסים אין היורשים משביעין אותה על האפוטרופא של אביהן ולא על שום שבועה בדפרישנא לעיל אלא גובה כתובתה בלא שבועה. ואם נעשית אפוטרופא על נכסים היורשים משביעים אותה על האפוטרופסות של אביהן ולא על שום שבועה כדפרישי' לעיל ואם נעשית אפוטרופו על הנכסים לאחר מיתת בעלה היורשים משביע' אותה על העתיד ולא לשעבר. פי' על מה שנעשית אפוטרופוס על היתומים לאחר מיתת בעלה שאין תנאי אביהם מועיל אלא על נכסיו ולא על האפוטרופא שנעשית בנכסי היתומים אבל על האפוטרופסות שעבר אין יכולים להשביעה. ומהכא מוכח שגם היתומים י"ל על אפוטרופ' שנעשית ונמצא המת מתנוול הלכך א"י להשביעה על אותה המכירה וכך הל': א"ר אר"ח דלא נדר דלא שבועה הוא א"י להשביעה אבל יורשיו משביעים אותה אבל נקי נדר נקי שבועה בין הוא בין יורשיו אין משביעים אותה דהכי קא"ל נקיות משבועה. פי' דוקא אם א"ל זה לשון שהתנה עמה שלא יהא לו עלה לא נדר ולא שבועה התם הוא דאמרי' שיורשי' יכולים להשביע' שלשון הזה אינו משמע שפטרה אלא כשתבא לגבות ממנו אבל לא מיורשיו אבל אם כתב לה הנקי מנדר ומשבועה גם היורשין אין יכולין להשביעה שתנאי זה כולל גם היורשים דהכי קא"ל נקי תהי משבועה לעולם בין ממני בין מיורשי: שלח לי' ר' זכאי למ"ע בין דלא נדר ובין נקי נדר בנכסי הוא א"י להשביעה אבל יורשיו משביעים אותה אבל מנכסיא איליון בין הוא בין יורשיו אין משביעין אותה. פי' אין לחלק בין דלא נדר ובין נקי נדר אלא משמעות א' לשניהם אלא כזה יש לחלק אם א"ל מנכסי' משמע שלא פטרה אלא ס"ז שהן נכסיו אבל היורשיו לא פטרה אבל אם א"ל מנכסיא איליון שהתנה עמה שתהיה נקיה משבועה ס"ז שתבא לגבות אלו הנכסים אז ודאי בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה: אמר ר"נ אמר שמואל משום א"ש בן אימא מרים בין דלא נדר ובין נקי נדר בין

תורה אור השלם

ו. לא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכֹל עָוֹן וּלְכֹל חֵטְא בְּכֹל חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר:

דברים יט טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' כשבועות. נ"ב פ' הדיינין דף מא ע"א: (ב) תוס' ד"ה אלא וכו' לחיים ליה לרבה:

מוסף רש"י

דכל הנשבעין שבתורה. כל המחוייבין שבועה מן התורה. נשבעין ולא משלמין. כלומר לא חייבה תורה שבועה לישבע וליטול, אלא המתנה ישבע לחובע ולא ישלם (שבועות מד:) מי שתובעים אותו ישבע ויפטר, דכתיב ולקח בעליו ולא ישלם, מי שעליו לשלם הוא נשבע, ולא נשבע המתובע ויטול (ב"ק צז: וכעי"ז שם קו.). ושכנגדו חשוד על השבועה. המובע שהמתבע שכנגדו חשוד על שבועה ונתחייב המתבע שבועה מן התורה ע"י הודאה במקצת, נשבע המובע ונוטל (שבועות מד:). וחנוני על פנקסו. על מה שכתוב בפנקסו שהוא כותב עליה הקפות שהוא מקיף (שם).

תוספות רי"ד (המשך)

בנכסיהם אבל לא על פלכה ועיסתה ועל נכסי הבית שדין היתומים כדין הבעל: ואמרי' לשעבר מאי עבידתיה. פי' עד מתי נקרא שעבר דלא אמרי' נכסי דיתמי נינהו ואין תנאי יועיל בהן שהרי לא ע"י נכסיו באה לו אמר רב על אפוטרופא שנעשית בחיי בעלה אבל בין מיתה לקבורה משביעין אותה פי' דכבר נכסי קמי יתמי רמו ואין תנאי מועיל בהן כלום. ואם נתעסקה למכור נכסים בעבור קבורתו יכולים להשביעה ור"מ אמר אפילו בין מיתה לקבורה נמי לא משביע' לה דאמרי נהדדעא לכרגא למזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא. פי' לפרוע למלך מס גלגולת של יתומים או למזונות האשה והבנות המוטלת על היתומים ולקבורת אביהן או אחד מן היתומים מוכרים נכסיהם בלא הכרזה לפי שאין שהות בדבר ואהכי לא משביעין לה על אותה מכירה שא"א שלא תולול במכירתן ונמצאת שבועת שקר. א"נ אי משבעת לה מימנעא ולא מזבנא.

אי פיקח הוא מייתי לה לידי שבועה דאורייתא יהיב לה כתובתה באפי חד סהדא וסמיך סהדא קמא אסהדה בתרא ומוקים להו להנך קמאי במלוה מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי היאך סמיך סהדא קמא אסהדא בתרא אלא אמר רב שישא בריה דרב אידי יהיב לה כתובתה באפי סהדא קמא וסהדא בתרא ומוקים לה להנך קמאי בהלואה מתקיף לה רב אשי אכתי יכולה למימר ב' כתובות הואי אלא אמר רב אשי הוא דמודע להו: מנכסים משועבדים: [6]תנן התם [1]וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה ממאן אילימא מלוה השתא אביהן שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה אלא ה"ק וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה א"ר זריקא אמר רב יהודה לא שנו אלא שאמרו יתומים אמר לנו אבא לויתי ופרעתי אבל אמרו אמר לנו אבא לא לויתי אף בשבועה לא יפרעו מתקיף לה רבא אדרבה [2]כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי אלא אי אתמר הכי אתמר א"ר זריקא אמר רב יהודה [3]לא שנו אלא שאמרו יתומים אמר לנו אבא לויתי ופרעתי אבל אמרו אמר לנו אבא [4]לא לויתי נפרעין שלא בשבועה שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי: [5]ונפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה: אמר רב אחא שר הבירה מעשה בא לפני רבי יצחק [6] באנטוכיא ואמר לא שנו אלא לכתובת אשה משום חינא אבל בעל חוב לא [7]ורבא אמר רב נחמן אפי' בעל חוב שלא יהא כל אחד ואחד נוטל מעותיו של חברו והולך ויושב במדינת הים ואתה נועל דלת בפני לווין: ר"ש אומר כל זמן שתובעת כתובתה וכו': ר"ש אהייא אמר ר' ירמיה אהא ונפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה לא שנא למזוני ולא שנא לכתובה ואתא ר' שמעון למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשיה[8] משביעין אותה אינה

[1] שבועות מה. מז. מח., [2] ב"ב ו. שבועות מא., [3] ועי' תוס' שבועות מא: ד"ה כל), ד) ערכין כב: ע"ש, [4] נדפו"י איתא: יורשין, [5] מכאן שייך מעבר לדף. [6] ר"ל בפרק כל הנשבעין. רש"ל, [7] [וע"ע תוס' ב"מ יד. ד"ה דינא], [8] גמ' ורבא אמר ר"נ אפי' ב"ח. עי' תוי"ט פ"י מ"ג דב"מ ד"ה אמר: תוס' ר"ח מייתי וכו' ולרבינו נראה רנ"מ. עי' ב"מ יד ע"א תוד"ה דינא הוא:

גליון הש"ס

גמ' ורבא אמר ר"נ אפי' ב"ח. עי' תוי"ט פ"י מ"ג דב"מ ד"ה אמר: תוס' ר"ח מייתי וכו' ולרבינו נראה רנ"מ. עי' ב"מ יד ע"א תוד"ה דינא הוא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' יצחק נפחא בגמטוכיא: (ב) רש"י ד"ה דמודע להו וכו' וכיון דאודעינהו ולא מפיין לה: (ג) תוס' ד"ה מייתי וכו' לא ניחא מלפרוע וכו' א"נ למאן דאית ליה מפכינן ובדאורייתא לא מפכינן נפקא מינה וכו' לרבנן הוא מני למימר לבעל השבע והפטר כמו שיכול לומר השבע וטול ומי דאורייתא כל"ל:

תוספות רי"ד

מנכסיי בין מנכסיא אילין בין הוא בין יורשיו אין משביעין אותה אבל מה אעשה שהרי א"ח הבא ליפרע מנכ"י ל"י אלא בשבועה. פי' אבא שאול סבר דבכל לשון שהתנה עמה הוא מן הדין שבין הוא בין יורשיו א"מ אותה שכיון שהוא פטרה יורשיו מכח דידיה קאתי וכמו שהוא אי"ל כך יורשיו נמי אי"ל אבל מה אעשה וכו'. ושום תנאי אינו מועיל לפטור את היורשים משבועה ואע"פ שפירש לה בפירוש לא אני ולא יורשי ופליג אתנא דמתני' דאמר מהני תנאה גבי יורשים ואמר איהו דלא מהני בהו תנאה דאע"ג דאתני בהדה לא גביא מיתמי אלא בשבועה כדין הבא ליפרע מנכ"י: אמר ר"נ א"ש הל' כא"ש בן א"מ: כתב ר"י ז"ל וה"מ דכתב לה דלא נדר ודלא שבועה א"נ נקי נדר נקי שבועה בלחוד ולא כתב לה בין ממני בין מיורשי הבאים אחרי אבל אם כתב לה בין ממני ובין מיורשי גובה בלא שבועה ואפילו תפגום כתובתה בין ממני בין מיורשיו אחריו כסתם מתני' דקתני נדר ושבועה אין לי עליך ולא ליורשי ולא לבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל ה"ב וכו'. ואינו נ"ל דבהדיא אמרי' לקמן במאי דתנן ר"ש אומר וכו' אלא אמר אביי אהא נדר ושבועה אין לי ולליורשי ולבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל ה"ב לא הוא ולא יורשיו ולא ה"ב משביעים אותה וא"י ואה"ב ואתא ר"ש למימר כ"ז שתובעת כתובתה היורשים משביעים אותה. פי' דלא מהני לה תנאה אלא גבי דידיה אבל גבי יורשים כיון דנפקי נכסי' מרשותיה לא אהני לה תנאי אלא אמרי' הבא ליפרע מנכ"י וכו' וקמפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן ר"ש כא"ש ורבנן כרבנן אלמא מדאמרי' ר"ש כא"ש ש"מ דא"ש אסתמא דמתני' פליג וקסבר אף על גב דאתני בהדה שלא יהיו יורשיו משביעים אותה לא מהני לה ההוא תנאה מידי וגם ר"ח ז"ל כתב כך דאע"ג דפטרה משבועת יורשין בפירוש פליג א"ש ואמר הבא ליפרע וכו'. ואמר קבלנו מרבותינו שזה שאמר אבא שאול אין משביעין אותה אינו אלא בזמן שלא קנו ממנו שהאמינה ופטרה מן השבועה אלא בכתיבה שהיא באמירה במשנתנו דאוקימנא מאי כותב אומר. אבל אם קנו ממנו שפטר' מן השבועה גובה בל"ש אפילו מן היורשים ואינו נ"ל דכיון דכתב לה ועודה ארוסה אוקימנא למתני' דמהני לה תנאה מ"ל קנו מיניה מ"ל לא קנו מיניה אטו בלא קנין אין התנאי קיים שנרצה לחלק בין קנו בין לא קנו הכי בלא קנין התנאי קיים וטעם הדבר הוא שכ"ז שהנכסים ברשותו והוא בחיים מהני לה תנאה אבל בשמת יצאו הנכסים מרשותו לא מהני בה תנאה והלכך אע"ג דקנו מיניה אין קניינו מועיל כלום אחר שיצאו הנכסים מרשותו כי היכי שלא הועיל לו תנאי: **מתני'** דפוגמת כתובתה ל"ת אלא בשבועה ע"א מעידה שהוא פרוע לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה והנפרעת שלא בפניו ל"ת א"ב. דפוגמת כתובתה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתך והיא אומרת לא התקבלתי ועד אחד מעידה שהוא פרוע לא תפרע אלא בשבועה. ומנכסים משועבדים כיצד מכר נכסיו לאחרים והיא נפרעת מן הלקוחות לא תפרע אלא בשבועה. מנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו ליתומים ובאה ליפרע מהן לא תפרע אלא בשבועה. ושלא בפניו כיצד הלך למד"ה והיא נפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה רש"א כ"ז שחובבים כתובתה היורשין משביעין אותה אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה. פי' אם לא פגמה כתובתה ואמרה לא נפרעתי כלום אי טען בעל חישתבע לי משביעים לה ואי לא טען איהו לא טענינן ליה ב"ד כדאמרי' בשבועות (מא) אבל הפוגמת אע"ג דלא טען להו ב"ד טענו לי' ואין מניחים אותה ליפרע בלא שבועה. סבר רמי ב"ח למימר שבועה דאורייתא דקטען לה בר' ומודה לי' בק' והו"ל הודאה במקצת הטענה. א"ר שתי תשובות בדבר חדא דבל הנשבעין שבחורה נשבעין ולא משלמין וזו נשבעת ונוטלת ועוד אין נשבעין על כפירות שיעבוד קרקעות. פי' שהכתובה שיעבודה על הקרקעות ודינה כקרקע. אלא מדרבנן מ"ט דפרע דייק דמיפרע לא דייק ורמז רבנן שבועה עלה כי היכי דתדוק. פי' המודה ונפקא מיניה בין שבועה דאורייתא לדרבנן דבדאורייתא לא מפכינן ובדרבנן מפכינן ולקמן נפרש מאי אית בין ש"ד לשבועה דרבנן: איבעיא להו פוגמת בכתובתה בעדים מהו. פי' כגון שאמרה התקבלתי מנה בפני פלוני ופלוני מי אמרי' מדהני בעדים פרעה ה"נ אי איתא דפרעה בעדים הוה פרע לה. א"ד איתרמויי איתרמו ליה ופרע ולא איפשוט: איבעיא להו פוחתת כתובתה מאי מי אמרי' היינו פוגמת א"ד פוגמת מודה במקצת הא לא מודיר: במקצת. ת"ש פוחתת כתובתה תפרע שלא בשבועה כיצד היתה כתובתה אלף זוז וא"ל התקבלת כתובה והיא אומר' לא התקבלתי ואינה אלא מנה נפרעת שלא בשבועה. פי' אין ב"ד משביעין אותה אבל אי טען הוא תשתבע לי בודאי שמשביעין אותה כדר"פ: מכדי במאי גבי בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא. פי' שהרי היא מזייפתי' ומכחשת העדים החתומים בו. אמר ר"א באומרת אמנה היתה לי ביני לבינו. פי' העדים יפה החמו והשטר כשר הוא אלא אמנה היתה בינינו שלא אגבה ממנו אלא מנה א': ע"א מעידה וכו'. סבר רמי ב"ח למימר ש"ד דכתיב לא יקום עד א' באיש לכל עון ולכל חטאת לכ"ע ולכ"ח הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ואמר מר כ"מ שב' מחייבין אותו ממון א' מחייבו שבועה א"ר ב' תשובות בדבר חדא דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ול"מ וזו נשבעת ונוטלת [ועוד] דאין נשבעין ע"כ ש"ק אלא א"ר מדרבנן כדי להפיס דעתו של בעל אמר ר"פ ואי פקח הוא מייתי לה לידי שבועה דאורייתא יהיב לה כתובתה באפי תרי סהדי א"נ באפי סהדא קמא וסהדא בתרא ומודה לה [6] דכבר פרעו בפני הראשון והיא כופרת ועתידה היא לתובעם כדי דלא חימא ב' כתובות היה לי ולפני העד הראשון

[6] נ"ל ומודע להו דכבר פרעו וכו' ומיהו נבעה"מ נשבר כ"מ מ"מ נלאה דגרים והוא דמודה להו שמקבל שם פי' הודאה בכ"ד שלא היתה עליו כלום כי אם כתובה אחת עכ"ל.

אי פיקח הוא מייתי לה לידי שבועה דאורייתא. היכי דאמר לה לה מודה הוא שלא פרע והכי שטר מוכיח עליו שלוה: **לא שנו.** דבעו שבועה: **שר הבירה.** כך פיטוי: **לא שנו.** שיורדין בית דין לנכסי אדם שלא בפניו: **לא שנא למזוני.** בלה לב"ד ותובעת מזונות מנכסי בעלה למכור קרקע ולזונה נשבעת שלא הניח בידה מעות ליון מהם: **ולא שנא לכתובה.** אם שלא לה גט: [1]**נשבע כסוף.** כשתתאלמן או תתגרש ותתבע כתובה תשבע שלא עיכבה בידה משל בעלה כלום: **בתחילה.** בפיסוק מזונות: **אי יורשין וכו'.** בתמיה [כיון דלגפרעת שלא בפניו קאי מאי לשון יורשין כאן] הרי הוא קיים: **הלוה מקבר בעלה כו'.** אשה שכתב לה בעלה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך: **העמיד לבא.** על שנתעקרה אחר מיתה דלאו מכח נכסי בעלה בלה שבועה זו אלא מכח נכסי יתומים ונשבעת כדין אפוטרופוס כדתנן בשבועות (דף מה.) אלו נשבעין שלא בטענת בני האפוטפין והאריסין והאפוטרופין: **ואתא ר"ש למימר.** אם תובעת כתובתה יורשין משביעין אותה שלא עיכבה משלהן לאחר מיתת אביהן כלום כדין הבא ליפרע מנכסי יתומים:

אינה

סמכו למה דתחינן בירושלמי דמתמה וכי נפרעין לאדם שלא בפניו אמר רבי ירמיה כשריגית אוכלת כו' ואיכא נמי בירושלמי דמודו בין אמוראי דבבל בין אמוראי דארץ ישראל דמשלמין בתריה ג' אינגרי מי אתי הא טענות ומי לא מתליטין לנכסיה. פירוש ר"ח:

בית

סה א מיי' פי"ז מהל' מלוה ולוה הלכה ב סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קח סעיף ט:

סו ב מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעי' טו [ובכל אלפס שבועות פ"ז דף שיח.]:

סז ג מיי' פי"ג שם הל' ח סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קו סעיף ח:

מוסף רש"י

אילימא מלוה. אם הוציאו בשטר עליו לא יפרעו אלא בשבועת יורשין שבועה שלא פקדנו אצל (שבועות מז.). כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי. כיון דאמר לא לויתי מודה הוא שלא פרע, שכל מי שאינו לוה אינו פורע (ב"ב ו.). אבל בעל חוב. ימתין עד שיחזור (עדרין כב.).

תוספות רי"ד (המשך)

התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה. עד אחד מעידה שהוא פרוע כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתך והיא אומרת לא התקבלתי ועד אחד מעידה שהוא פרוע לא תפרע אלא בשבועה. ומנכסים משועבדים כיצד מכר נכסיו לאחרים והיא נפרעת מן הלקוחות לא תפרע אלא בשבועה. מנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו ליתומים ובאה ליפרע מהן לא תפרע אלא בשבועה. ושלא בפניו כיצד הלך למד"ה והיא נפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה רש"א כ"ז שחובבים כתובתה היורשין משביעין אותה אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה. פי' אם לא פגמה כתובתה ואמרה לא נפרעתי כלום אי טען בעל חישתבע לי משביעים לה ואי לא טען איהו לא טענינן ליה ב"ד כדאמרי' בשבועות (מא) אבל הפוגמת אע"ג דלא טען להו ב"ד טענו לי' ואין מניחים אותה ליפרע בלא שבועה. סבר רמי ב"ח למימר שבועה דאורייתא דקטען לה בר' ומודה לי' בק' והו"ל הודאה במקצת הטענה. א"ר שתי תשובות בדבר חדא דכל הנשבעין שבחורה נשבעין ולא משלמין וזו נשבעת ונוטלת ועוד אין נשבעין על כפירות שיעבוד קרקעות. פי' שהכתובה שיעבודה על הקרקעות ודינה כקרקע. אלא מדרבנן מ"ט דפרע דייק דמיפרע לא דייק ורמז רבנן שבועה עלה כי היכי דתדוק. פי' המודה ונפקא מיניה בין שבועה דאורייתא לדרבנן דבדאורייתא לא מפכינן ובדרבנן מפכינן ולקמן נפרש מאי אית בין ש"ד לשבועה דרבנן: איבעיא להו פוגמת בכתובתה בעדים מהו. פי' כגון

עין משפט נר מצוה

[1] ב"ב ו. שבועות מא., [2] ב"מ יד ע"א תוד"ה דינא הוא:

בית דין משביעין אותה מיבעי ליה. תימה לחמי לא משני סבר לה כדשמואל דאמר בפ׳ בתרא (לקמן קז.) אין פוסקין מזונות לאשת איש ומוקי לה לפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים כדשמעון בן שטח ושפיר קתני ויורשין משביעין אותה וכ״ע:

וקמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן.

ומתני׳ (ה) כגון שמיתה בעלה לאחר מיתה דבנוי ב״ד ליכא לאוקומה דאין מעמידין נשים אפוטרופסות כדאיתא בהמזקין (גיטין דף נב. וסס) ובממנה מעצמה ליכא לאוקומה דא״כ לכ״ע יורשין משביעין אותה דלא שייך ביה טעמא דמינהו אבי יתומים דאמרינן דאי משתבע ממנע ולא הוי אפוטרופוס והכא אינו רואין דמן הדין אין מעמידין אשה אפוטרופיא:

לאפוקי מדר״א ומחלוקתו.

והשתא אית לן למימר דהאי דנקט אין היורשין משביעין אותה לאו דוקא דהוא הדין עצמו דהואיל ובאפוטרופסות דחיי בעלה מיירי מה חילוק איכא ואידי דנקט בירשה דמילתא תובעת כתובת׳ יורשין משביעין אותה דהתם יורשים דוקא תנא נמי סיפא יורשין ומעשה בא לפני ר״מ באשה שהשיבה בעלה תנוונית ומיינה אפוטרופיא והיתה נושאת ונותנת הרבה מעות בבית ואומרת לבעלה שאין שלה ולא השביעה בחיי בעלה דכיון דאוקמינן כל זמן שתובעת כתובתה דקאמר ר״ש כאבא שאול בן אימא מרים ובהא פסקינן לעיל (דף פז.) הלכה כאבא שאול ומ״ש כן הלכתא נמי בכולה מילתא כר״ש דקמסייס אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה אפילו הושיבה תנוונית או מיינה אפוטרופסית בלית לן למימר דהלכתא כוותיה בתרא ונמידיך לא אלא היכא דמפרש לן הש״ס בהדיא וא״ת לעיל דפסקינן כאבא שאול מ״כ לפסוק כר״ש דשמעי׳ מיניה תרתי וי״ל מסוס דלא קיס לן בהדיא ר״ש כאבא שאול דאיכא לפרושי כאינך אמוראי דלעיל וב״ח פסק כר״ש וז״ל וקי״ל כר״ש הלכך התובעת כתובתה יורשין משביעין אותה על כל דבר שהיה בידה אפי׳ בחיי בעלה משביעין אותה ואם אינה תובעת אותה אלא ע״י טענת ברי והכי כולהו דבעי לאוקמי ר״ש כוותיה כגון אבא שאול בן אימא מרים ואבא שאול וחנן הלכתא כוותייהו: **הוציאה** גט ואין עמו כתובה. בפ״ק דב״מ (דף יח. וסס) אמר ר׳ יוחנן הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום פי׳ בין בגמנה ומתמיה בין במזון האשה והבנות ואפילו במקום שכותבין כתובה ולא נקיטא כתובה אינו נאמן לומר פרעתי ורבי יוחנן לטעמיה דאית ליה בפרק גט פשוט (ב״ב דף קעא:) דכותבין שובר אבל למ״ד אין כותבין שובר אפי׳ אית ליה דלא אמר כלום מ״מ במקום שכותבין כתובה אין חייב לפרוע עד שתחזיר לו הכתובה דכיון דבמה שנשאר שטר כתובה בידה יכול לבא לידי הפסד שתתבע כתובתה בב״ד אחר ואילו לא יש״ר שטר כתובתה בידה נהי דאינו נאמן לומר פרעתי הכל דהא לא אמר כלום מ״מ יהא נאמן לומר פרעתי מנה מיגו דאי בעי אמר אלמנה נשתתיך אם אין לה עדי היומא לאבל עתה שכתובתה בידה יפסיד ה) [והא דבעי רבי יוחנן לקמן בפ׳ אלמנה (דף נו.) יתומים אומרים נתנו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה היינו במזונות שעברו אבל בלהבא פשיטא דעל יתומים להביא ראיה דהטוען אחר מעשה ב״ד לא אמר כלום] אבל אין לומר דנפקא מינה נמי במה שתחזיר לו הכתובה אם יבא עמה למקום שאין מכירין שהיא אשתו יהא נאמן לומר פרעתי הכל במיגו דאי בעי אמר אין לא אשתי דהא אפי׳ ישאר שטר כתובה בידה יהא נאמן אם לומר פרעתי הכל במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך דהא אין אם עדי גרושין כיון דאין מכירין כלל אם היא אשתו והכי מפרשינן מתני׳ אליבא דרבי יוחנן הוציאה גט ואין עמו כתובה לאו דוקא גט אלא כלומר עדי גט גובה כתובתה דהא אינו נאמן לומר פרעתי אע״ג דאית ליה דלא אמר כלום יכול לומר לא אפרע עד שתחזיר הכתובה אע״פ שיכול לבא לידי הפסד דהא סבר דכותבין שובר כתובה ואין עמה גט פירוש עדי הגט דהא אומרת הוא גטי שהלכו להם העדים והוא אומר שכבר פרע והיה לו שובר אלא תגבה פעם אחרת ופסקד נאמן במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך ומיגו טוב הוא כמו שנפלה בגמרא וכן בע״ח שטוען פרוזבול היה לי ואבד וזה מודה שכך הוא אלא שפרעו נאמן במיגו דאי בעי אמר לא היה לך פרוזבול והשמיטה שביעית דשב״ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה אלא בגט פי׳ אלא בגט בעדי הגט הואיל ואי אפשר לה להביא עדי גירושין וא״ת ותיקשי לרבי יוחנן במאי גביא כיון דליכא עדי גרושין ליהמניה במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך כדפריך בגמ׳ לרב אי דליכא עדי גירושין במאי גביא וי״ל דלר״י דאמר דאלמנה רבנן לכח האשה דלף קודם סכנה אין נאמן לומר פרעתי אין תימא דאלמנה לאחר הסכנה כיון דמודה דאין נאמן לומר פרעתי אע״ג דאית ליה מיגו אבל לרב דלא אלמנה פריך אפשר ולשמואל דאית ליה אין כותבין שובר ומוקי מתני׳ במקום שאין כותבין כתובה או במקום שכותבין והציאה דאיה אלא אלא בעדי הגט גרידא

אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה וקמיפלגי בפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים ו) דתנן מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות חנן אומר תשבע בסוף ולא תשבע בתחלה נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו תשבע בתחלה ובסוף ר״ש כחנן רבנן כבני כהנים גדולים מתקיף לה רב ששת האי יורשין משביעין אותה בית דין משביעין אותה מיבעי ליה אלא אמר רב ששת אהא הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזר לבית חמיה ולא נעשית אפוטרופיא אין היורשים משביעין אותה ואם נעשית אפוטרופיא יורשין משביעין אותה על העתיד לבא ואין משביעין אותה על מה שעבר ואתא ר״ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה וקמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן דתנן ז) אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים ישבע מינוהו בית דין לא ישבע אבא שאול אומר חילוף הדברים ח) מינוהו בית דין ישבע מינהו אבי יתומים לא ישבע ר״ש כאבא שאול ורבנן כרבנן מתקיף לה אביי האי כל זמן שתובעת כתובתה אם תובעת מיבעי ליה אלא אמר אביי אהא ט) כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך אינו יכול להשביעה כו׳ נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי ולא לבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל הבאין ברשותך אין יכול להשביעה לא הוא ולא יורשיו ולא הבאין ברשותו לא היא ולא יורשיה ולא הבאין ברשותה ואתא ר״ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה וקמיפלגי בפלוגתא י) דאבא שאול בן אימא מרים ורבנן ר״ש כאבא שאול ורבנן כרבנן מתקיף לה רב פפא התינח כל זמן שתובעת כתובתה אינה תובעת כתובתה מאי איכא למימר אלא אמר רב פפא לאפוקי מדר״א ומחלוקתו: **מתני׳** כ) הוציאה ל) גט ואין עמו כתובה

גובה

היורשין משביעין על אפוטרופיא שנחיי בעלה ואפי׳ לא פטרה מן השבועה דלית ליה דר״א ומחלוקתו דאמרי׳ משביעה כל זמן שירלה: **מתני׳** **הוציאה גט ואין עמו לאוכה.** קס״ד דאומרת אבד שטר כתובתי:

גובה

אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה. משום שבועת אפוטרופסת דהוא לה אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים וס״ל דא יפבע כאבא שאול דאמר חילוף הדברים וטעמייהו מפרש בגיטין בפרק המיוקין) דבנן סברי מינוהו בית דין לא ישבע דא״כ מיממע ולא הוי אפוטרופוס הואיל והשדינן ליה אבל מינהו אבי יתומים לא מיממע דאי לאו דה״ל הנאה מיניה בחיוו לא הוה מימני ליה ולאבא שאול סבר מינהו אבי יתומים אי ידע דמשבעי ליה מיממע ולא הוי אפוטרופוס ומשבעי לי׳ לא מיממע דמשיבותא היא לגביה דמהימן להו לבי דינא: ה״ג **ר״ש כאבא שאול ורבנן דמתני׳ כרבנן: אפי׳ כל זמן שתובעת.** בתמיה. הואיל ור״ש לקולא אפי׳ כל זמן: **אם תובעת מיבעי ליה.** אבל כל זמן משמע דשמעיה לא״ק דפטר לה משבועה אפי׳ תובעת כתובתה ול״ל איהו כ״ז שתובעת כתובתה לא תפטרנה: **אלא אמר אביי.** אריש פליג דאמר כתב לה נדר ושבועה כו׳ דפטורה מן השבועה אפי׳ כשנפרעת מן היתומים ואתא ר״ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה מהן משביעין אותה כאבא שאול בן אימא מרים דאמר לעילו) אבל מה אעשה שהרי אמרו הבא ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה ופליגי רבנן עליה דאבא שאול ור״ש כאבא שאול ורבנן דמתני׳ כרבנן: **אפ״ה אינה כל זמן שתובעת.** אתא לאפוקי מדרבנן דאמרי אף משבועת היתומים פטורה ונפרעת בלא שבוע׳ ואתא ר״ש למימר לא תפטרנ אלא בשבועה: **אינה תובעת כתובתה.** דמסקנא דמילתיה למאי תנייה ולאפוקי ממאן: **אלא אמר רב פפא לאפוקי מדר״א ומחלוקתו.** כלומר לא מיממע ר״ש אכתב לה נדר ושבועה לחוד פליג אלא אלא מלאתא דר״א ובני מחלוקתו פליג אריש וסיפא שמעינהו דקאמרי ר״א ורבנן משביעה כ״ז שירלה שבועת אפוטרופיא היכא דלא פטרה מן הנדר ומן השבועה ואפילו אלא בשעת תביעת כתובתה ואם פטרה מן השבועה אפילו יורשין אין משביעין אותה כשנפרעת מהם כדקתני נדר ושבועה אין לי ליורשי כו׳ ואתא ר״ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה ואפילו כתב לה נדר ושבועה אין ליורשי עליך כאבא שאול אינה תובעת כתובתה אין

מסורת הש״ס

ה) לקמן קד:, ו) גיטין נב. [תוספתא בבא בתרא פ״א], ז) [ועיל פז:], ח) [ועיל פז. ע״ש], ט) ב״מ יח:, י) [דף נב:], יא) [דף פז.], יב) כ״י עה״ג.

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה לאפוקי וכו׳ **וא״כ הלכתא** נמי בכולה. וכעין זה בתוי תוס׳ ולה מע ע״ל ד״ה ואבע״ל:

הגהות הב״ח

(**ה**) תוס׳ ד״ה וקמיפלגי וכו׳ בגון שמיתה בעלה. נ״ב גם הלשון משמע הכי ולא נעשית אפוטרופיא היינו בחיי בעלה דבגוויי ב״ד ס״ל למימר ולא עשאוה אפוטרופיא:

תוספות רי״ד (המשך)

וטול מהו שישביעינו את הלוה והשיב שאין המלוה יכול להפך שבועתו על הלוה אלא ישבע ומיפרע ואם אינו רוצה לישבע (אינו) נפטר [הלוה] ואינו נ״ל סברא זו דהא מן דינא הוא ליפרע בעל השטר בלא שבועה דכ״ז ששטרו בידו א״י לטענן הלוה שום טענה דפרע שטרו ורבנן הוא דאחמור על המלוה לישבע וליטול כדי להפיס דעתו של לוה הלכך כי א״ל מלוה אי קושטא קאמרת ומרעת לשטרא השבע והפטר טענתיה טענה ואמרי׳ ליה ללוה אי קושטא קאמרת השבע ואי לא פרע׳ כדקאמרי שטרי׳ והלכך גם הכא מפכינן כדין כל שבועה דרבנן אבל אי הוה מחויב מדאורייתא לישבע וליטול לא הוה יכול להפסה על הנתבע דהוה א״ל או השבע כדינך או תפסיד ולא תטול כלום וכך מצאתי שנשאל רבינו האי גאון ז״ל מאחר שהוקטן בענינו תשובות רב פלטוי גאון וסבר הוא כדסברנא אנא והשיב לו רבינו האי ז״ל דהאי דתזיתנון משום רב פלטוי לאו טעמא הוא אלא היכא דאמר בעל השטר אין אני חפץ לידון בשטר חשבונה לשטר כמאן דליתי׳ וטענה היא דקא טענינ׳ לך הדין ממונא וכראשחבעת לי קרענא לי׳ שטרא ומפטרית לא מצי נחבע לדחויי אלא מיהו שבועת היסת הוא דאית לי׳ עליה הלכך הא נ״מ דמהפכין לה משום דהיא מדרבנן דאילו מדאורייתא לא מפכיין וגם נ״מ דאי מחייבי שבועה דאורייתא והות חשודה אשבועה הוה מפכיין לה לשכנגדה והוה נשבע בעלה דפרעה ופקעה אבל השתא דלא מחייבו אלא שבועה דרבנן לא מפכיין לשכנגדה כדאמרינן בשנים אוחזין דתקנתא לתקנתא לא עבדינן (עיין בקונטרס הרב ו) שהוכיח שכיון ששבועה זו מדרבנן הוא אפילו היא חשודה שא״י לישבע מפסדת כתובתה ועיין בפרק השולח גט ששם שנוי נמי דין שבועה זו). מנכסים משועבדים ומנכסי וכו׳. כתב ר״י ז״ל ואע״ג דכתב לה בעל נאמנות ל״ת אלא בשבועה דלא מהני נאמנות אלא היכא דהימנוה ללוה עליה ועל יורתי בתריה אבל היכא דאיכא עדים אלא חוב לאיניש אחריני או כתובת אשה או לוקח דזבן מיני׳

לא מהני ומיסתעיא הדין סברא מהא דגרסי׳ בפ׳ האשה שנתאלמנה אר״י א״ר האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן ואמרי׳ דקאמר מאן אילימא דקאמר לוה פשיטא כל כמיני׳ ואלא דקאמר מלוה תע״ב ואמר אביי לעולם

עין משפט נר מצוה

א) מיי׳ פי״ח מהל׳ נחלות הלכה ה סמג שיין לו טיש״ע מ״מ סי׳ לל סעיף טו:
ב) מיי׳ פט״ז מהל׳ אישות הלכה כח סמג שיין מח טוש״ע אה״ע סי׳ ק׳ סעיף יב:

מוסף רש״י

תשבע בסוף. כשישמעו בו שמת ותבע לגבות כתובתה. **אבל** אלא עכבה משל בעלה בלום, **ולא תשבע בתחלה.** בשעת גיבוי מזונות (לקמן קה. ו אה רש״י כאן ע״א). **אפוטרופוס שמינהו אבי** יתומים ישבע. כשיגדלו יתומים ישבע להן שאין לו בידו כלום משלהן (גיטין נב.).

תוספות רי״ד

בשעת לי האחת ועכשיו בשעת לי השני׳ שהרי שניהם בעידים שמחמת פרעון בזוכתה נתת לי ולא לשום לוה ולהכי מודע להו כי אי עתיד לתובעה מן המעות ראשונות שהן הלואה אצלה. ואם תכפור להו הנה נד הראשון ועודנה תתחייב שבועה דאורייתא פי׳ אמרה ששבועה דאורייתא בשם או בכינוי ואוחזין ביד כדאמר בשבועות דמירא היא מאד אבל בועה דרבנן קללה בעלמא אין שלנו. ואינו נ״ל דבין ד וכין שבועה דרבנן הוא שבועת היסת בענין דשם או בא׳ מן כינוי׳ אין ביניהם הפרש אלא שזו בקי״ח [וזו אינה בנק״ח] וכך כ׳ רבינו האי גאון ז״ל בס׳ שפטי שבועות שחבר וכך ברשים כל הגאונים ודוקא בועת היסת שלא נתקנה אלא בימי האמוראים אבל כל בועה דמתני׳ וברייתא אינה אלא בנק״ח דבעין דאורייתא דקון וכך פירשו כל הגאונים ך פי׳ המורה בשלהי פ׳ כל שבעים ששבועת היסת לא תה בימי התנאים (אלא) לא) תקנו בנק״ח בעין של רה ור״ל ד״ל כתב איכא יבעי (ה״נ כדי׳) [מכדי] ל דכל שבועתא דמתני׳ ן דאורייתא בין דרבנן הו דאורייתא לא מפכינן הוא מתהפכא דלא מהפכינן בועה מדרבנן אלא מנתבע בי תובע משום דא״ל אנת ל לך גבאי ולא מידי אי שטא קאמרת דאית לך אי אישתבע דשקול. הלכך בעי למישקל משתבע קיל ואי לא פקע אבל מחייבינן תובע בקנוסרס ל״ל להפוכי עליה דנתבע דאמר ליה אישתבע את ית לי גבך או דפרעת כך וכך ותיפטר (דיכי) אם) מצי למימר ל׳ אנא לא ינא אישתבעי ולאפטורי ג״ם דמילתא טבא היא לי ידי לאשתבועי ואפטורי לא בעינא לה אלא אי ניחא לך לאשתבועי אי׳ משקל לחיי ואי לא זיל ית לך גבאי ולא מידי אמר ליה אי׳ ד״ל דאמרי׳ כל ומר א״א בתק״ח כגון זו מעים לו והא תובעת היא מצא לאפוקי לשבועתא ואתא סברא דר״ר בסברא דרב פלטוי גאון ז״ל שנשאל על המוציא שט״ח על חבירו ל״ל פרעתיך וא״ל מלוה השבע שפרעתני והפטר ואמר הלוה איני נשבע אלא אתה שיש בידך שטר השבע

ה) עי׳ בטוש״ע ס״ס ל״ב.

מסורת הש"ס

גובה כתובתה. ואינו יכול לטענו פרעתיך והחזרת לי שטר כתובתך וקרעתיו משום דתנאי כתובה מעשה ב"ד הוא. ומהכא נפקא לן בב"מ[1] הטוענן אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום מ"ט כל מעשה ב"ד כמאן דנקיט שטרא דמי: **אבד גטי.** אלא הוצאתיו עליו לגבות כתובתי על ידו כדתנן גובה כתובתה ולא קרעוהו ב"ד אלא אבד אמרי: **והוא אומר אבד שוברי.** כגון הוצאתו בב"ד ואמרת אבד שטר כתובתי וגבו ב"ד הכתובה על פי הגט וקרעוהו ולי נכתב שובר על הכתובה שאם תוציאי עוד על יורשי שטר הכתובה ותבואי לגבות מכח אלמנות לומר לא נתגרשתי ולא נפרעתי יהיה השובר לעד ואבד הימני: **וכן ב"ח שהוציא שטר חוב.** אחר שביעית ואין עמו פרוזבול זה אומר השמיטתו שביעית וזה אומר פרוזבול היה לי שלא תשמיטנו שביעית ואבד: **הרי אלו לא יפרעו.** חייבי' שמא כבר נבחה בגבו וזה השמיטתו שביעית: **מן הסכנה.** שגזרו עובדי כוכבים על המלות והיו ירגלים לשמור גיטיהן[2] ומשקיבלתו שורפתו וכן פרוזבוליהן: **פרוזבול.** במסכת גיטין מפרש בפרק השולח גט (דף לד:) הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמטנו שביעית שמוסר שטרותיו לב"ד שיגבו מן הלוה חובו כל זמן שיתבענו דהשתא לא קיימן ביה לא יגוש[3] שאינו תובענו כלום אלא הב"ד תובעו שהפקירום הפקר וסם יורדין לנכסיו: **גמ' ת"ר.** מדקתני גובה כתובתה בהולאת גט ולא חיים לאיתרומי מערמא והדרא ומפקא כתובתה בני דינא אחרינא ותגבה לאחר מיתתו בתורת אלמנה לומר לא נתגרשתי ולא נפרעתי דהא ודאי בתורת גרושה לא הדרא גביא דהא קרעינן לגיטא וכי הדרא מפקא לכתובתה אלא גט תנן מתני' הרי אלו לא יפרעו ומיהו הוה לן למיחש[4] (אלא) תמתין עד שימות ותגבה בתורת אלמנה ומדלא חיים ת"ר כותבין שובר על כרחו של לוה ואינו יכול להשמיטו עצמו לומר לא אפרע עד שתחזיר לי שטרי שמא מחזור ותוליאנה אלא אומרים לו פרע והוא יכתוב לך שובר. ופלוגתא היא בגבא בתרא (דף קעא:) וקיימא לן כמאן דאמר אין כותבין לפי שמצלא זה צריך לשמור שוברו מן העכברים: **דלמא מפקא.** לאחר מיתה: **וגביא.** בתורת אלמנה: **במקום שאין כותבין כתובה.** אלא סומכין על תנאי ב"ד: **ולשמואל כותבין שובר.** בתמיה: **לדידי מיפרשא לי.** דלעולם אין כותבין שובר והיינו טעמא דגובה כתובתה דאי מקום שאין כותבין הוא והוא אומר כתבתי וירא אני שמא מחזור ותוליאנה עליו להביא ראיה ואי מייתי ראיה עדיס שכתב לא גביא ואי לא מייתי ראיה קתני מתניתין גובה כתובתה ואינו נאמן לומר שניתי מנהג העיר ואי מקום שכותבין הוא והיא אמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה וכי קתני מתניתין גובה כתובתה שהביאה ראיה שלא כתב לה: **ואף רב.** דאוקי מתני' במקום שאין כותבין לאודויה: **הדר ביה.** ואוקי מתני' בטעמא אחרינא ואמר בין במקום שכותבין ובין במקום שאין כותבין כי מפקא גט בלא כתובה גובה עיקר כתובתה דהיינו מנה ומאתים וגובה דקתני מתני' עיקר קאמר ולא תוספת וכי מפקא כתובה בלא גט גובה תוספת ולא עיקר חייסינן שמא גבאתו על פי הגט: **וכל הרוצה להשיב יבא וישיב.** דאין לחוש מעתה לכלום: **כשלמא לשמואל.** דאמר בין עיקר בין תוספת נפרעין על פי הגט: **אוקי לה.** הא דקתני לא יפרעו: **במקום שאין כותבין.** מהימן במאי דאמר פרעתי ע"פ הגט דאמר כשתבעתני על פי הגט אמרתי בבית דין כתבתי לה כתובה וירא אני שלא תחזור ותוליאנה ואמרו לי הבא ראיה ולא מצאתי ראיה ואמרו לי פרע ובקשתי מהן שיכתבו לי שובר הואיל ועל כרחי אני זקוק לפרוע טוב לי שיהיה לי שובר וכתבוהו לי ואבד: **אלא לרב.** דאמר אין נפרעין על פי הגט אלא עיקר אמאי לא יפרעו נהי דעיקר לא גביא כו': ואי

גובה כתובתה כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוברי א"וכן [6]בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ב"ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול: **גמ'** [5]ש"מ כותבין שובר דאי אין כותבין שובר ליחוש דלמא מפקא לה לכתובתה וגביא בה אמר רב במקום שאין כותבין כתובה עסקי' ושמואל אמר אף במקום שכותבין כתובה ולשמואל כותבין שובר אמר רב ענן לדידי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל ג"במקום שאין כותבין ואמר כתבתי עליו להביא ראיה במקום שכותבין ואמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה ואף רב הדר ביה דאמר רב בין במקום שכותבין בין במקום שאין כותבין ד"גט גובה עיקר כתובה גובה תוספת וכל הרוצה להשיב יבא וישיב תנן כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוברי וכן בע"ח שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו בשלמא לשמואל מוקי לה במקום שאין כותבין ואמר כתבתי דאמרי' ליה אייתי ראיה ואי לא מייתי ראיה אמרינן ליה זיל פרעיה אלא לרב נהי דעיקר לא גביא תוספת מיהא תיגבי אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן ה"כשאין שם עדי גירושין מיגו דיכול למימר לא גירשתיה יכול

לא גביא אע"פ שאין נאמן לומר פרעתי לכ"ע במקום שאין כותבין כתובה מ"מ לא יפרע עד שתחזיר לו הגט ותקרע כיון שיכול לבא לידי הפסד אם יאמר הגט שלם בידה דלמחר מגבה פעם שנית ולא יוכל לומר לא גירשתין וגם לא יוכל לומר פרעתי וכי תימא יכתבו שובר הא סבר דאין כותבין שובר אי נמי אי שמואל ליה לרבי יוחנן דאמר לא אמר כלום אם לא תוציא הגט ממש יהא נאמן לומר פרעתי אפילו במקום שאין כותבין דגט הוי במקום כתובה דהכי הוי בעי למימר אביי התם בפ"ק דב"מ (דף ח: ושם) כתובה ואין עמה גט היא לומרת אבד גיטי ולא נקרע והוא אומר אבד שוברי שכבר נבחה כתובתה בגט ונקרע והיה לי שובר שלא תחזור ומגבה בעידי מיתה כשתתאלמן וא"ה שהיה יכול לטעון שלא פרע לה עדיין מ"מ יכול לומר לא אפרע עד שתחזיר הגט ויקרענו ומן הסכנה ואילך אשה גובה שלא בגט רק שיש עידי גירושין דליכא מיגו ולהכי לא פריך בגמרא אלא לרב אבל לשמואל דמיירי בדליכא עידי גרושין אתי ליה שפיר וה"נ הוי פי' דתתני' מעיקרא לאביי בפ"ק דב"מ (שם) ולבסוף מסיק כר' יוחנן ומוקי לה במקום שכותבין ומפרש כמו שפירשתי אליבא דרבי יוחנן דהוליאה גט היינו עידי גט ות"ת והא בפרק גט פשוט (כ"ב דף קעא: ושם) משמע דסבר אביי דאין כותבין שובר דקאמר אביי אבד שוברו של זה יאכל הלה ואבדי וא"כ אמאי גובה כתובתה והא יכול לבא לידי הפסד ע"י מה שנשאר גט וכתובה בידה כדפרי' וי"ל דאביי יעמיד כגון שיש עדיס שנשרפה הכתובה [6][ומיתא ליה טפי לאוקמי במקום שכותבין ונשרפה מלאוקמי במקום שאין כותבין מדקתני כתובה ואין עמה גט דב"ל דוחק בדכתב לה מיהו ושינה המנהג] ולהכי גביא שפיר בעידי הגט גרידא ואע"פ שהגט נשאר בידה היינו לא אפשר וכתבינן שובר דמלי אמרה בעינא לאינסובי ביה ולית ליה לאביי דקרעינן ליה וכתבינן אגביה כו' כלאמר התם א"נ בתר דשמעה מרבא ושני ליה אין עבד לוה לאיש מלוה קבלה וסברה דכותבין שובר והא דתנן בסוטה (דף ז: ושם) אמרה טמאה אני שובר כתובתי ויולאת ואמר בגמרא ש"מ כותבין שובר אמר אביי תני מקרעינן לא משום דאית ליה לאביי דאין כותבין שובר אלא דאמי דאמרה ליכא למשמע מינה תדע דהא רבא דאית ליה בהדיא בפרק גט פשוט (כ"ב קעא:) דכותבין שובר דאי נמי התם בסוטה ומוקי לה במקום שאין כותבין כתובה [והאהיא קוגיא דהתם קשה דאמאי פריך ש"מ כותבין שובר התם ע"כ הוא צריך לשובר שאינו פורע לה כלום שהרי הפסידה כתובתה וא"א לדוחקה שתחזירו וי"ל דהתם דייק מדקתני שובר ולא קתני יולאת בלא כתובה מכלל דבעלמא כותבין]: **ש"מ** כותבין שובר. פי' בקונטרס ואנן קי"ל דאין כותבין בגבא בתרא (דף קעא:) ואין נראה לר"י דאדרבה התם משמע דקיימא לן דכותבין דקאמר האידנא דכתבינן תברא כו' ומדמסיק הכי סתמא דהש"ס משמע דהכי הלכתא ונראה לר"י דה"פ ש"מ כותבין שובר ותיקשי למ"ד התם דאין כותבין ומדסיפא דקתני וזה אומר אבד שוברי לא הוה מצי למידק כ"כ דדלמא לא הזקיקוהו לפרוע ע"י שובר אלא ההוא לפיס משורת הדין עבד א"נ כל כמה דאלי למידק מרישא מדקדק[7] וא"ת השתא דס"ד דאביי במקום שכותבין כתובה היכי יפרע מתני' דאמאי גובה כתובתה

בגט ולא בכתובה וי"ל דיפרע כר' יוחנן:

במקום שכותבין **ואמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה.** ומתני' כשהביאה ראיה שלא כתב לה וא"ת כיון דבמקום שכותבין הוא ניחוש שמא אמ"כ כתב דהא בריש פ"ב לעיל (דף טז:) חייסי' להכי דמוקמינן הא דקתני בברייתא אינדה כתובתה נשרפה כתובתה כגון דאמרי עדיס שנשרפה כתובתה ובמקום שאין כותבין משמע דבמקום שכותבין לא גביא דחייסינן שמא כתב לה אחרת וי"ל דהתם שכבר כתב לה בשעת נשואין ונשרפה ראיה שלא כתב לה בשעת נשואין תו ליכא למיחש שמא כתב לה אמ"כ אפי' במקום שכותבין: **גט** גובה עיקר כתובה תוספת. ומיירי מתני' בין במקום שכותבין בין במקום שאין כותבין קשה לרשב"ל כיון דאית ליה לרב בפ' גט פשוט (כ"ב קעא:) דאין כותבין שובר א"כ הוליאה גט ואין עמו כתובה לא תגבה אפי' מנה ומאתים עד שתחזיר לו הכתובה דיכול לבא לידי הפסד במה שנשאר שטר כתובה בידה דכשתתאלמן תגבה שנית מנה ומאתים בעידי מיתה הוליא ושטר כתובה בידה דכי קאמר רב כתובה אינה גובה עיקר הנ"מ בגרושה דאית לה גט אבל אלמנה במאי תגבה עיקר אם לא בכתובה והם לא ידעו שהיתה גרושה דשנויא דמשנינן לקמן ביושבת תחת בעלה לא קאי ומיהו אי אמרינן לרב דאפי' אין כתובה בידה גובה עיקר אפי' בעידי מיתה אתי אביי ומפרש הכי כדפריסית לעיל ואם תאמר והאמר רב המנונא

מוסף רש"י

וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול. כדטעין היה לי ואבד עפקינן, דאי לאו הכי לריכא למימר דשביעית משמטת (גיטין לז:).

תוספות רי"ד

דקאמר מלוה וכגון שחב לאחרים וכדר"ל דאר"נ מנין לנושה וכו' אלמא כל היכא דהוא חייב לאחרים וליכא גביה מהיכא דפרע אין הודאתו הודאה והא נמי דכוותיה ואינם נראין דבריו דבודאי מתני' לא (הניח) הויא אלא בדלא כתב לה בעל נאמנות אבל כתב לה בעל נאמנות הא תנן בריש דמתני' כתב לה נדר ושבועה א"ל ליורשי ולבאים ברשותי עליך וע"י וכו' ובאים ברשותה הם הלקוחות שקנו נכסיו והאשה רוצה להפרע מהן אלמא בכללהו קסבר תנא דמתני' דמהני נאמנות ומאי דאיסתייע מההוא דר"י [א"ר] לא הוה סייעתא כלל דהתם שטר כתוב וחתום שפיר והא דאמר שטר אמנה הוא אמרי' דלמא קנוניא הוא דעביד משום דבעי לאפסודי לאותן אחרים שחב להן אבל הכא דמעיקרא אתני בהדה וכתב לה נאמנות ועדיין לא זכיה נכסי' ללקוחות מאי קנוניא שייך הכא הלכך תנאו קיים וגביא מיניהו בלא שבועה כדסבר תנא דמתני'. ור"ת ז"ל כתב בזה שתי לשונות הראשון הולך הכל כדברי ובלשון השני אמר וי"א האב יכול להפקיע שבועת היתומים וא"י להפקיע שבועת הלקוחות ומעשים בכל יום שאין נפרעין מן המשועבדים שיש להן נאמנות אלא בשבועה: ואינו נ"ל לשון זה דמ"ש לקוחות מיורשין הא בכללהו תנן דמהני תנאה בין ליורשין בין ללקוחות דהאי דתנן ולבאים ברשותו לא מצית לפרושי אלא לקוחות והכי מפרש להו בתוספ' הילכך אליבא דתנא דמתני' בכללהו מהני תנאה בין ליורשין בין ללקוחות כדתני רישא וסיפא דתני אינה נפרעת אלא בשבועה בדלא כתב לה נאמנות אבל מיהו אבא שאול פליג על תנא דמתני' ואמר אע"ג דכ' לה נאמנות ומן דינא הוי למיגבי בלא שבועה אפ"ה אמר רבנן הבא ליפרע מנכ"י וכו' דשום תנאי לא מהני גבי יורשין וכבר איפסקא הלכה כאב"ש ולא כמתני'. ונ"ל דכי היכי דאמר אבא שאול גבי יורשין ה"נ סבר גבי לקוחות דכי היכא דאמר רבנן הבא ליפרע מנכ"י וכו'. ולא מהני לה כהו תנאה ה"נ גבי לקוחות דטעמא חדא אית להו שכ"ז שהנכסים בידו וברשותו מהני להו תנאה אבל אחרי שיצאו מרשותו ונכנסו לרשות היורשין או לרשות הלקוחות לא מהני לה תנאה ואפילו קנו מיני' כדפירשתי לעיל: תניא בתוספתא [6] בפ' מ"ש נכסים

[1] ל"ל בתוספתא כפ' מי שמת מנכסי יתומים אל"ל מן הקטנים.
[2] נראה דל"ל אלא אפילו אי הוי פליג אתלמודא דידן נמי לא קי"ל אלא כתלמודא דידן.

עין משפט נר מצוה

ע א ב מיי' פ"ט מהל' שמיטה הלכה כד סמג לאוין רפא טוש"ע ח"מ סי' סז סט סעיף לג:

עא ג ד מיי' פט"ז מהל' אישות הל' כח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ק סעיף ט ויב:

עב ה מיי' שם הל' כו טוש"ע שם סעיף יא:

תוספות רי"ד (המשך)

המשועבדים א"צ לומר מן הקטנים אלא אפילו מן הגדולים: תנן התם וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה ממאן איליבא מלוה השתא אבוהן הוה שקיל בלא שבועה אינהו בשבועה הכי קאמר וכן היתומים מן היתומים ל"י אלא בשבועה שאם מת המלוה ובאים בניו לגבות מבני לוה אין גובים אלא בשבועת היורשים שלא פקדנו אבא ששטר זה פרוע אר"ש אר"י ל"ש אלא שאמרו יתומים א"ל אבא לויתי ופרעתי אז נשבעים יתמי המלוה שבועת היורשין אבל אמרו א"ל אבא לא לויתי נפרעין של"כ שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי פי' אפילו שבועת היורשים א"צ שכיון שאמר לא לויתי מודה שלא פרעו ותו ליכא למיחש לפרעון וכיון שיש שטר בידם שלוה גובים בל"ש וה"ה נמי דאע"ג דלא טענו יתומים נמי א"ל אבא לויתי ופרעתי כיון שהב"ד טוענים בעבורם שמא פרעם ואין נפרעין אלא בשבועת היורשין והא דנקט א"ל אבא לויתי ופרעתי משום דבא לחלוק בין לויתי ופרעתי ובין לא לויתי שכך דין היתומים כל הבא ליפרע מהם אינו גובה אלא בשבועה אם המלוה בא לגבות מהם נשבע שבועה שלא נפרע מאביהם ואם היתומים גובין נשבעין שבועת היורשין ואע"ג דלא טענו יתמי הלוה ב"ד טוענים בעבורם: והנפרעה שלא בפניו אמר ר"א שר הבירה מעשה בא לפני ר"י נפחא באנטוכיא ואמר ל"ש אלא כתובת אשה משום חינא אבל ב"ח לא ורבא אמר ר"נ אפילו ב"ח שלא יהא כאר"א נוטל מעותיו של חבירו וילך וישב לו במד"ה ואתה נועל דלת בפני לוים וקי"ל הל' כר"נ בדיני. ור"ח ז"ל דוחה לר"נ ואמר מדתזינן בתלמוד א"י דתמהה וכי נפרעין מן האדם שלא בפניו. אר"י כשהרבית אוכלת בהן ובית דין גובים רבית [ותפתר] כשערב לו מן העובד כוכבים מכלל דבההיא קיימא להו מילתא פסיקתא שאין נפרעים שלא בפניו וקבלה ומעשים בכל יום שאין נפרעים מן האדם שלא בפניו ולא חיישינן להא דרבא ור"י ז"ל דוחה דברי הירושלמי דלא עדיף מהא דאמרינן בגמרא דילן משום ר"י נפחא ל"ש וכו' וכבר דחאה ר"נ. וכדברי ר"י ז"ל נ"ל דלא מיבעיא דמוקים לתלמודא דבני מערבא כר"י נפחא אפילו אי הוה פליג אתלמודא דילן [1] דלא קי"ל כתלמודא דילן וכך פסק גם רבינו האי גאון ז"ל במשפטי שבועות שחבר אמנם אם אפשר להודיעו מודיעין אותו שיבא ומפרע חובו ואפילו לא יבא או אם א"א להודיעו ב"ד יורדים לנכסיו ופורעין את בע"ח: ר"ש אומר כ"ז וכו' ר"ש אהייא קאי. פי' אנה ענוה. ואסיק